

לקחה טוב

פרשת כי תצא התשס"ח

יצא לאור ע"י רשת מוסדות "טוב" בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מבשה צדקה שליט"א

6:52	הדלקת נרות שבת ניו יורק
8:20	מוצאי שבת
9:07	סוק"ש מג"א
9:43	סוק"ש גר"א
12:52	חצות

והיתה לך לאשה – אם אחרי הכל עדיין אתה חושק בה והיתה לך לאשה, היא נאה לך ואתה נאה לה כמוך כמותה. (כלי יקר)

"והי' אם לא חפצת בה ושילחתה לנפשה ומכור אל תמכרנה בכסף, לא תתעמר בה תחת אשר עיניתה" (כא, יד)
והי' אם לא חפצת בה – והי' לשון שמחה, אם לא תחפוץ בה. (אלשיך)

"והי' ביום הנחילו את בניו את אשר יהי' לו, לא יוכל לבכר את בן האהובה על פני בן השנואה הבכור" (כא, טז)

לא יוכל לבכר את בן האהובה על פני בן השנואה הבכור – ויעקב לא נטל הבכורה מראובן מפני שהי' בן השנואה ולא נתנה ליוסף מפני שהי' בן האהובה, אלא ובחללו יצועי אביו נטלה ממנו בכורתו וניתנה ליוסף. וממעלות הבכור שישב מימין אביו, וכמו שאמר יוסף כי זה הבכור שים ימינך על ראשו. (אברנאל)

"כי יהי' לאיש בן סורר ומורה, איננו שומע בקול אביו ובקול אמו, ויסרו אותו ולא ישמע אליהם" (כא, יח)

כי כי יהי' לאיש בן סורר ומורה – ונהרג על שם סופו שעתיד ללסטם הבריות. ולמה מיתתו בסקילה ולא בסייף כלסטים, ויש לומר שכיון שהוא מלסטם איננו שומר שבתות ודינו סקילה, או מהנאמר איננו שומע בקולנו מכלל שהוא מקלל אביו ואמרו ודינו סקילה. (הרא"ש)

סורר ומורה - סר מדברי התורה שמלמדו אביו ומהנהגת דרך ארץ שמנהיגו אמו ואינו לא בתורה ולא בדרך ארץ. אל זקני עירו. לסנהדרין, לקבול על סורו מדת. ואל שער מקומו. למנהלי העיר, לקבול על סורו מהנהגת דרך ארץ. (נצי"ב)

איננו שומע בקול אביו ובקול אמו – כשאדם ממליך יצר הרע בתוכו נשללת ממנו הידיעה והשמייעה, כי היצר הרע עומד על פתחי הלב ומונע מהדברים להגיע אל הנשמה. (אוה"ח)

"ורגמוהו כל אנשי עירו באבנים ומת, וביערת הרע מקרבך. וכל ישראל ישמעו וייראו" (כא, כא)
ורגמוהו - ודין זה של סורר ומורה אינו נמשך אלא שלושה חודשים בלבד: שהרי אמרה תורה כי יהי' לאיש בן, ולא ענשה את

כי תצא למלחמה... ונתנו.... בידך – כשתצא למלחמה בבטחון גמור בדי', בשכר בטחון זה ונתנו די' אלקיך בידך. וכן הוא אומר אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי, בזכות בטחון זה אני בוטח כשתקום עלי מלחמה. (שערי שמחה)

ושבית שבי – ורק בתנאי שיש שבי עכו"ם ביד ישראל ואין שבי ישראל ביד עכו"ם מותרת יפת תואר, אולם במלחמה רגילה שבה מחליפים שבויים לא הותרה יפת תואר שמא תגרום שבגללה ישאר יהודי בשבי הגויים, תמורתה. (משך חכמה)

"וראית בשבי' אשת יפת תואר, וחשקת בה ולקחת לך לאשה" (כא, יא)

ולקחת לך לאשה – ואמרו במס' קידושין לא דיברה תורה אלא כנגד יצר הרע. כי מצאנו שאמר רבי חייא דינו שמגדלות את בנינו ומצילות אותנו מן החטא, זה בסתם אשה אולם על יפת תואר אמרו שסופה שיוולדת בן סורר ומורה ונשאר רק שמצילות אותנו מן החטא, וזהו שאמרו כנגד יצר הרע, בלבד. (תוס' ברכה)

"והבאת אל תוך ביתך וגילחה את ראשה ועשתה את צפרניו" (כא, יב)

וגילחה את ראשה ועשתה את צפרניו – ותינקה מהזוהמה שהטיל בה נחש. זהר חדש. השערות והצפרניים מורים על המותרות שבגוף, פירוש שלא די בזה שיתקן מעשיו על להבא דכל שלא תיקן העבר אינו בטוח שלא ישוב יצר הרע ויתגבר עליו, רק צריך לתקן את העבר, מה שעשה כנגד רצונו יתי'. (ר"צ הכהן)

"והסירה את שמלת שבי' מעלי', ובכתה את אבי' ואת אמה ירח ימים. ואחר כן תבוא אלי' ובעלתה והיתה לך לאשה" (כא, יג)

ירח ימים – תירגם יב"ע שלושה חודשים, להבחין בין זרע ראשון לשני. וכן דעת הרמב"ם והרשב"א, ואם היתעברה מביאה ראשונה, לדעה שביאה ראשונה מותרת, צריכים לגייר את הולד. וזה מתקנת חכמים אך מדין תורה ירח אחד. (הכה"ק)

ירח ימים – ולא אמר חודש (לשון חדש) לומר לך מה ירח אורו פגום מול אור השמש, אף היא מאוסה כנגד בת ישראל. (בעה"ט)

פנינים לפרשה

"כי תצא למלחמה על אויביך, ונתנו די' אלקיך בידך ושבית שבי" (כא, י)

על אויביך – על יצרך הרע. ושבית שבי. תישבה את נשמתך שהיתה בידו. וראית בשבי אשת יפת תואר, תראה נשמתך היפה שניתנבלה במעשיך הרעים. והבאת אל תוך ביתך. תחזירה לגופך, שעל ידי פיתויי היצר התרחקה הנפש מהגוף וחלק רע בא במקומה, והסירה את שמלת שבי. על ידי מירוק החטאים. וישבה בביתך, זה בית המדרש. ובכתה את אבי' ואת אמה. ותיתודה בבכי על אשר מעלה באבי' זה הקב"ה ובאמה זו כנסת ישראל. ואחר כך תבא אלי'. ליהנות מאורה בסוד נפש עמל עמלה לו, ובעלתה. ותירא אתה בעלי' בכח מעשיך. (אוה"ח)

כי תצא למלחמה על אויביך – על יצר הרע. ושבית שבי, תחזור ותישבה ממנו העוונות שנעשו וזכויות. ("ש בלך בשם הח"ח")

כי תצא למלחמה על אויביך – וברשיי', במלחמת רשות הכתוב מדבר. עיקר שלימות עבודתו של האדם, אחרי קיום תרי"ג מצוות, הוא לקדש עצמו במותר לו, לשום מחשבתו לשם שמים ולא להנאת גופו, וזהו שנאמר כמעשה ארץ מצרים לא תעשו, גם בדבר המותר לך כמוהם אף על פי כן לא תעשו כמעשיהם. ואחר כך נאמר אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה, כי גם שארו היא לו ערוה אם לא תהיי' כונתו לשמים.

כי תצא למלחמה על אויביך – במלחמת רשות הכתוב מדבר. כי הרשות נתונה לאדם הבחירה בידו ואם האדם מתחיל להלחם הקב"ה עוזרו, ואמר ונתנו לשון יחיד, ולא ונתנם לאדם והבחירה בידו ואם האדם מתחיל להלחם הקב"ה עוזרו, ואמר ונתנו לשון יחיד, ולא ונתנם לשון רבים, שאין אומה נופלת למטה אלא אם כן נופל שרה למעלה תחילה, ולא לשון יחיד על השר. וכן בענין המלחמה ביצר הרע כי יש הרבה אויבים לאדם מלאכי החבלה שנעשו מעוונותיו, ועל כולם ממונה ס"מ שהוא יצר הרע הוא השטן הוא מלאך המות, ובכח התורה וקיום מצוותי' יתקיים בך ושבית שבי. (שלי"ה)

הקטן שאינו חייב במצוות ולא את הגדול לפי שהוא ברשות עצמו וכבר יצא מרשות אביו. ואמרו במס' סנהדרין שאין זה אלא בבן שלוש עשרה ויום אחד שהביא שתי שערות, עד סוף שלושה חודשים ולא יותר. (ר' בחיי)

וכל ישראל ישמעו וייראו - ארבעה אין נהרגין על מה שעשו אלא שלא יבואו לידי תקלה: עד זומם שלא הרג נהרג, להטיל אימה שלא יתרגלו להעיד שקר, זקן ממרא, שלפי סברתו מורה אמת, אינו נהרג אלא שלא תרבה מחלוקת בישראל ותהי' התורה כשתי תורות. ולכן צריך להכריז שהרי הם נהרגים בשביל ליסר את האחרים, וכן מסית לא עבד ע"ז ולא הועיל דברו ולא באו לידי מעשה, אלא שלא יתרגלו להסית ולהדיח את ישראל מאביהם שבשמים וכן בן סורר ומורה לא נהרג על שאכל תרמיטר בשר ושתה חצי לוג יין, אלא על שם סופו שלא יתרגל בתרבות רעה.

וכי יהי' באיש חטא משפט מות - בפסוק זה הספיד האר"י ז"ל לרמ"ק: וכי יהי' באיש, זה צדיק, חטא משפט מות, חטא לשון חסרון, שיחסר בו הטעם למה מגיע לו משפט מות, ואף על פי כן והרמת ותלית אותו על עץ. היינו על חטא עץ הדעת שהוא עטיו של נחש. (ר"צ הכהן)

וכי יהי' באיש חטא - כי בחטא של עובד ע"ז ובחטא של מגרף נאמר היכרת תיכרת, שניכרת החבל לגמרי וכאילו אין זרעו מתיחס אחריו; ולא נאמר בהם פוקד עוון אבות על בנים. (משך חכמה)

חטא משפט מות - חטא הוא לשון שוגג, שאם חזר הנידון בתשובה וזדונו הפך לשוגג עדיין יש עליו משפט מות. והרמת, מצות עשה להמית מי שנתחייב מיתה. (הכהן"ק בשם הגר"א)

"לא תלון נבלתו על העץ כי קבור תקברנו ביום ההוא. כי קילת אלקים תלוי ולא תטמא את אדמתך אשר ד' אלקיך נתן לך נחלה" (כא, כג) **כי קבור תקברנו** - הוצאת המת לקבורה ונשיאת מטנו והליתו והספדו ושאר צרכי המת, כולם בכלל גמילות חסד למת הם. וגם ניהום אבלים בכלל, ובפרט לעני שכמעט ואין לו מתנמן. ונהגין לומר לאבל המקום ינחם אותך. ואף על פי שיוצאים בזה מכל מקום יותר טוב לדבר על לבו ולהפיגו מצער, שזה עיקר הניהום. (ח"ח אהבת חסד)

כי קילת אלקים תלוי - ולכאורה למה כתבה תורה טעם באיסור הלנת תלוי, שהרי אין טעמי מצוות בתורה, ויש לומר שבא לרמוז שדוקא מי שניתלה על חטאו אסור להשאירו תלוי כן מי שניתלה על חטא אבותיו, וכעובד דבני שאול שניתלו על קידוש השם. (טעמא דקרא)

כי קילת אלקים תלוי - יש מפרשים אלהים דיינים: כשוראים תלוי, הרואים מקללים את הדיינים. (רבעה"ת)

"לא תראה את שור אחיך או את שיו נידחים והתעלמת מהם, השב תשיבם אל אחיך" (כב, א)

לא תראה את שור אחיך או שיו נידחים - שור אחיך ושיו אלו בני אדם שנמשלו כבהמות והם צאן קדשים. השב תשיבם אל אחיך. מדבר אל הצדיקים ומצום לכל יתעלמו מהנידחים אלא השב תשיבם, תחילה לדרך הטוב ואחר כך לאחיך, אלקי עולם. (אוה"ח)

לא תיראה את שור אחיך.. נידחים - ואם כל כך חסה התורה על ממונו של ישראל, כמה צריך לרחם על נפש הישראלי התועה מן הדרך. (ח"ח חומת הדת)

לא תיראה את שור אחיך.. נידחים - אם תיראה היוק ממון לחברך אל תתעלם מזה באמרך זה ממון של אדם קל, אלא תאמר לו שישפשש במעשיו, כמו שאמרו לו תלמידיו לרב הונא. והשבותו לו, אז ישוב כספו אליו וכמו שהי' אצל רב הונא. (ישמח משה)

השב תשיבם לאחיך - והמצוה היא אף על פי שאחיך לא ביקש זאת ממך. ומזה אנו יכולים ללמוד אם אדם רואה את חברו שאינו מתבונן בנכסיו וילכו לכליון. מחוייב לזרוז שישגיח עליהם. וקל וחומר אלף אלפים אם נוגע גם לנפשו. ודרשו השב תשיבם ואפילו מאה פעם. (ח"ח תורת הבית)

"ואם לא קרוב אחיך אליך ולא ידעתו, ואספתות אל תוך ביתך והי' עמך עד דרוש אחיך אותו, והשבותו לו" (כב, ב) **ואם לא קרוב אחיך אליך** - מדבר על גלות זו שנאמר עלי' אשורנו ולא קרוב וסתומת הקץ יסובב הרחקת הלבבות מהאמונה כפי שענינו רואות. ואספתו אל תוך ביתך. זה בית המדרש וילמדוהו אורחות חיים ודרך יצתן אור. עד דרוש אחיך אותו. שצריך החכם להשתדל עם בני ישראל בכח התורה והמוסר עד יום פקודה שידרוש ד' נשמתו. (אוה"ח)

"וכן תעשה לחמורו וכן תעשה לשמלתו, וכן תעשה לכל אבדת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאת, לא תוכל להתעלם" (כב, ג) **וכן תעשה לחמורו וכן תעשה לשמלתו וכן תעשה לכל אבדת אחיך** - חיובי שמירת האבדה שלא תתקלקל שונים זה מזה; כלי עץ שלא יירקבו ישתמש בהם לפעמים מעט, כלי נחושת ישתמש בחמין ובצונן אבל לא על ידי האור, כלי כסף ישתמש רק בצונן, וכן כל אחד לפי צרכו, לכן שינה הכתוב ושילש וכן תעשה. (הכהן"ק)

וכן תעשה לחמורו - כנגד חלק הגוף שבכל אחד ואחד מישראל. וכן תעשה לשמלתו. כנגד החלק הרוחני כאומרם במס' שבת משל למלך שחילק בגדי מלכות. וכן תעשה לכל אבדת אחיך, זה חלקו בתורה של כל אחד ואחד בישראל ואיבדה ממנו. ועוד חמור אחיך: בל יחשוב הצדיק שאם נפל (הנופל) והרשיע הרבה אבדה תקוה ממנו, לא כן לא תוכל להתעלם, וכל זה אם הוא מסייע בדבר (עזוב תעזוב, עמו) אבל אם הוא נופל ואינו חפץ בהקמתך פטור אתה, שכזה הוא בגדר לץ וכתיב אל תוכח לץ. (אוה"ח)

"לא תראה את חמור אחיך או שורו נופלים בדרך והתעלמת מהם, הקם תקים עמו" (כב, ד) **חמור אחיך** - ובפרשת משפטים נאמר שונאך ומוקי בגמרא שראה בו דבר עבירה ומותר

לשנאו. פרשת משפטים נאמרה לפני חטא העגל ובני ישראל היו אז בגדר ועמך כולם צדיקים ופרשתנו נאמרה אחרי חטא העגל, ויתכן שהמוצא עצמו נכשל באותה עבירה, או בדומה לזה, של האובד ואין אדם רואה נעני עצמו ולא כל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול, לכן נאמר אחיך. (משך חכמה)

הקם תקים עמו - כשאתה מקים אותו הנך מקים גם את עצמך, וזהו שאמרו יותר משבעל הבית עושה עם העני העני עושה עם בעל הבית. (שפ"א)

"לא יהי' כלי גבר על אשה ולא ילבש גבר שמלת אשה, כי תועבת ד' אלקיך כל עושה אלה" (כב, ה) **לא יהי' כלי גבר על אשה ולא ילבש גבר שמלת אשה** - אפשר שנסמכה הפרשה למצות טעינה כי כמו שלא יאותו כלי גבר ותכסיסיו לאשה כן לא יאותו תכסיסי האשה ולבושי' לאיש, ידוע שאין דרך האשה לעזור לטעון ולפרוק ולכן יאות אל האדם שלא ינהג כזה מנהג נשים אבל יאזור כגבר חלציו ויעזור למי שיצטרך לעזרתו. (אברבנאל)

לא יהי' כלי גבר על אשה - מכאן שמנהג ישראל היי, וכן ברוב המלכויות, להיות מלבש האנשים שונה מלבשו הנשים. (ראב"ע)

לא יהי' כלי גבר על אשה - לא יהי' בגד ציצית ותפילין, שהם תיקוני גבר, על אשה, ולא ילבש גבר שמלת אשה. לא יגלח גבר בית השחי והערוה ופניו, לא יראה כאשה. (יב"ע)

לא יהי' כלי גבר על אשה - מובא בספרים שאין לקרא לאיש בשם אשה ויש כמה חששות בזה, אולם בתנ"ך ובחז"ל מצינו שלושים ושמונה שמות שהם של זכר ונקבה, ונראה שלא חשו לזה. (טעמא דקרא)

"כי תיבנה בית חדש" (כב, ח) כשם שדרשו על יפת תואר שעבירה גוררת עבירה כך מצוה גוררת מצוה: כשתיבנה איבוס לבהמות אחיך האובדים תיזכה לבנות בית חדש, וכשם ששמרת אותם מחיות טרפות תיזכה למעקה השומר מדמים, וכשם שהירחקת שור וחמור אחיך מלהזיק בשדות אחרים תיזכה לשדות וכרמים לקיים בהם מצות כלאיים, וכשם שטרחת בשור וחמור אחיך יהי' לך שור וחמור לחרוש שדותיך, ואם טרח בשמלת אחיו יזכה לטלית נאה לקיים בה מצות גדילים. (ר"פ מקוריץ)

ועשית מעקה - ראשי תיבות: הרהורי עבירה קשין מעבירה, ועל זה צריך לעשות מעקה ושמירה לשכלו, שלא יבוא לידי זה. (אור לישרים)

"לא תחרוש בשור ובחמור יחדו" (כב, י) **לא תחרוש בשור ובחמור יחדו** - והוא הדין שאר בהמה ח"י ועוף ולמה נאמר שור וחמור למעט אדם שמותר עם שור ומותר עם חמור. יחדו, לרבות הזרוע והמושך והמנהיג. ד"א בשור ובחמור אינו חייב מן התורה עד יעשה מלאכה בשני מינים אחד טהור ואחד טמא, ומדברי סופרים כל שני מינים. (מדה"ג)

לא תחרוש בשור ובחמור יחדו – משום צער בעלי חיים, שהשור מעלה גירה ונראה כאוכל והחמור רואה ומצטער. (הרא"ש)

לא תחרוש בשור ובחמור יחדו – שור הוא לשון חריש, אשורנו ולא קרוב, וחמור הוא לשון חומריות ומצינו שיוסף הצדיק נמשל בשור, וזהו שנאמר כאן שאין די בראי גדולה, מדרגות גבוהות בעבודת ד' בעוד שהיא מחוברת בחומריות ועל האדם לשבור תחילה החומריות שלו. (מאור ושמש)

"זכור את אשר עשה ה' אלקיך למרים" (כד, ט)

כתב רבינו הרמב"ן: "יצוה במצות עשה שזכור העונש הגדול שעשה ה' לצדקת הנביאה, שלא דיברה אלא באחיה גמול חסדה אשר אהבתו כנפשה, ולא דיברה בפניו שיבוש, ולא בפני רבים, רק בינה לבין אחיה הקדוש בצנעה, וכל מעשיה הטובים לא הועילו. גם אתה אם תשב באחין תדבר בן אמן תתן דופי, לא תנצל." ואף על פי שהיא ראויה גם להסתירו שלא לדבר בגנותן של צדיקים, אבל צוה הכתוב להודיעו ולגלותו, כדי שתהא אזהרת לשון הרע שומה בפנים, מפני שהוא חטא גדול וגורם רעות רבות, ובני אדם נכשלים בו תמיד, כמו שאמרו: והכל באבק לשון הרע." (כד, ט; כה, יז)

"זכור את אשר עשה ה' אלקיך למרים" (כד, ט)

אמר משה, אם אתה רופא לה מוטב ואם לאו אני רופא לה (דב"ר)
מדרש זה – דבר פלא הוא. ואפשר לפרש על פי דברי רבותינו (יומא פה): שבעבירות שבין אדם למקום מועילה תשובה, אבל עבירות שבין אדם לחבירו אין התשובה מועילה עד שירצה את חברו ויפייסו והלה ימחל לו. משה רבינו הסתפק בשל מה נענשה מרים, האם היתה זו עבירה שבין אדם למקום, או שמא בגלל שדיברה בו נענשה והרי זו מהעבירות שבין אדם לחבירו. לכן אמר משה: "אם אתה רופא לה" – היינו, אם זו עבירה שבין אדם למקום – מוטב. אך "אם לאו" – אם אין אתה רופא לה, משום שזו עבירה שבין אדם לחבירו, אזי "אני רופא לה" – ואני מוחל לה בלב שלם. (כתב סופר)

"השב תשיב לו את העבוט כבוא השמש... ולך תהיה צדקה לפני ה' אלקיך" (כד, יג)

וכי מאחר שמחזירין (את המשכון) למה ממשכנין מעיקרא. כדי שלא יעשה מטלטלין אל בניו ("שלא ימות בעוד המשכון מוחזר לו ויהא מטלטלין אצל בניו" – רש"י)
אמר רבי יוחנן, משכנו ומת הלוה (לאחר שהשיב לו את העבוט) שומטו (המלווה) מעל גבי בניו ("ואין נעשה אצלו כשאר מטלטלין שלהן דלא מתעבדי לבעל חוב, דכיון דמשכניה קנייה" – רש"י) ("מ'קטו", ב"ד קיד:)
כל המטרה של המשכון, הגם שחייב להזהירו כל יום ללווה, לאפשר למלווה לגבותו לאחר מות הלווה, כדי שלא יהיה ככל המטלטלים שלא משתעבדים לבעל חוב.
אדם הנוהג במדת הבטחון ומחזיר לפני משכנו, מתוך אמונה שיוכל לגבות חובו מיד בנו של הלווה, יכול הוא לבקש מהשי"ת שישלם לו מדה כנגד מדה וידחה את פרעון עוונותיו, מאחר שיוכל לחכות ולגבותם גם

לאחר מותו. על ידי זה ירוויח שיוכל לעשות תשובה בינתיים.
זו כוונת הפסוק: "השב תשיב לו את העבוט כבוא השמש" – ובכך לא תפסיד מאומה, שהרי אפילו אם ימות בעת שהעבוט ברשותו, תוכל לגבות מבניו, ואם תנהג בדרך זו אזי – "ולא תהיה צדקה לפני ה' אלוקיך". גם אתה תוכל לבקש מהשי"ת להמתין לך בפרעון חובות עוונותיך, מאחר שגם אחר מותך ניתן חוב זה לפרעון. (מהרי"ל דיסקין)

"ובנים לא יומתו על אבות איש בחטאו יומתו" (כד, טז)

הזהירה התורה שלא להמית בנים בחטאי אבות, אפילו על חטא המורד במלכות, שמנהג מלכי האומות להרוג גם את בניהם כדי שלא יקומו למלכות שונאים. מכל מקום אסרה תורה למלכנו להרוג בנים בחטאי אבותם, במחלת ה' על עמו.
ציווי זה קיים אמציהו מלך יהודה כנאמר (דברי הימים ב כה, ג); "ויהי כאשר חזקה הממלכה עליו ויהרג את עבדיו המכים את המלך אביו ואת בניהם לא המית, כי ככתוב בתורה בספר משה, אר צווה ה' לאמר לא ימותו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות." (ספורנו)

"ישכחת עמר בשדה" (כד, יט)

פעם ישבה חבורת תלמידי חכמים גדולים בחברת רבי זעלמלע מוילנא. קם אחד ואמר: שמעתי בימי חרפי מחכם אחד, כי יש בתורה מצוה אחת שככל שיתאמץ האדם לקיימה, כך היא בורחת ממנו ואינו משיגה לעולם, אולם דווקא כאשר מסיח הוא דעת ממנה, אזי לעתים זוכה הוא לקיימה. ומאז ששמעתי את הדברים – המשיך אותו חכם וסיפר – כבר חלפו שנים רבות, זקנתי וגם שבתי ועדיין איני יודע כוונת החכם.

נענה רבי זלמן ואמר: צודק גם צודק אותו חכם, והרי תוספתא מפורשת היא במסכת פאה (פ"ב) וזה לשונה: מעשה בחסיד אחד ששכח עומר בתוך שדהו ואמר לבנו: צא והקרב עלי פר לעולה ופר לשלמים. אמר לו בנו: אבא, מה ראית לשמוח במצוה זו יותר מכל מצוות שבתורה. אמר לו: כל מצוות שבתורה נתן לנו המקום לדעתנו (היינו – אם מתאמצים אנו ומבקשים לעשותה, יכולים אנו להשיג אותה), וזו שלא לדעתנו שאילו עשינו ברצון לפני המקום, לא באה מצווה זו לידינו: "כי תקצור קצירך בשדה ושכחת עומר בשדה לא תשוב לקחתו וכו', למען יברכך ה' אלוקיך בכל מעשה ידיך". וקבע לו הכתוב ברכה, והלא דברים קל וחומר – מה אדם שלא נתכוון לזכות וזכה, מעלה עליו הכתוב כאילו זכה, המתכוון לזכות וזכה על אחת כמה וכמה.

הרי שכוונת החכם בשאלתו, מפורשת בדברי התוספתא על מצוות שכחה, שהמתאמץ לקיימה אינו משיגה ואילו המסיח דעת ממנה זוכה ומקיימה. (תולדות אדם)

הליכות והלכות

המשך מדיני פרוזבול

זמן כתיבת הפרוזבול: פרוזבול מועיל רק לחובות שנעשו לפני כתיבתו ולכן יש לכותבו סמוך לראש השנה ואם רוצה להלוות אחר

כתיבת הפרוזבול או שיעשה פרוזבול נוסף או שילוח ויקבע זמן הפרעון לאחר ראש השנה. מלוח הנמצא בארה"ב ולוח באר"י יש שכתבו שצריך להקדים את הפרוזבול לפני כניסת השנה בארץ ישראל. וראוי להחמיר בזה.

סדר עשיית פרוזבול: ישנם 2 סוגי שטרות פרוזבול שטר **סוג א'** הנוסח זה שמוסר את חובותיו לשלושה דינים מוסמכים שמכניהם בבית דין קבוע כל חובות שיש לו ועל השטר חותמים 2 עדים כשרים ועל אף שאין הדינים באותה העיר וגם לא מכירים אותו.

נוסח זה צריך לעשות למנהג הספרדים לדעת מרן השו"ע.

סוג ב': שלוקח 3 יהודים בתור דינים והם חותמים על השטר בתור ב"ד אעפ"י שהם לא דינים מוסמכים לדון וזה מנהג האשכנזים וכמובן שיטה הראשונה טובה לכל הדעות כיוון שיש הלכה שאין כותבים פרוזבול אלא אם יש ללוה קרקע וישנם לוויים שאין להם, לכן נוהגים הספרדים וכן מקצת אשכנזים שהמלוה מקנה קרקע משלו ללוה (ביחוד שהלוים בחורי ישיבה שאין להם קרקע) ותוספת זו מופיעה בנוסח פרוזבול שנהגו בני ספרד בעיה"ק ירושלים ת"ו על פי יסודו של בעל "חקרי לבי".

מי שלא הספיק לסדר פרוזבול והוא קרוב לשקיעה של ערב ראש השנה יכול לאמר בפה הריני מוסר לבי"ד פלוני כל חוב שיש לי שאגבנו בכל זמן שארצה ובדיעבד יצא ידי חובה אע"פ שלא כתב כלום.

הבן איש חי מעיר שיש מחמירים לאחר שכתבו פרוזבול להלוות לפני סכום מועט או אוכל ולאחר ראש השנה כשהשני מחזיר יאמר לו: משמט אני" וכך יזכה במצות שמיטת כספים. וכך ראוי לנהוג.

וכן אם אדם בא להחזיר חוב שלא נעשה עליו פרוזבול צריך לאמר משמט אני ואם אמר לו אף על פי כן מותר לו לקחת.

ה' יזכנו לקיים מצות שמיטה ושמיטת כספים מדאורייתא בארצנו הקדושה אמן.

מדרשי חכמים

"כי תצא למלחמה על אויביך, ונתנת ד' אלקיך בידך ושבת שביו" (כא, י)

כי תצא למלחמה על אויביך – הוא יצר הרע אויב האדם וכלי המלחמה נגדו הם דברי תורה, וראית בשבי"א אשת יפת תואר, היא נשמתך בתוך שבי יצר הרע. והבאת אל תוך ביתך. שגורשה משם והתקיים בה שפחה כי תירש גבירתה. וגילחה את ראשה. ותטהר עצמה מזוהמת הנחש שהוטל בה והסירה את שמלת שבי"א. תסיר הבגדים הצואים והטמאים. ובכתה... ירח ימים. זה חודש אלול שבו התפלל משה רבנו ע"ה על חטא העגל. והיתה לך אשה. ביום הכפורים. ומכור לא תמכרנה בכסף לא תשקר בנפשך בגלל אלהי כסף. (זהר)

כי כי יהי' לאיש בן סורר ומורה – מי גורם לו על שנשא אשת תואר, אשה שאינה הוגנת לו. והנושא אשה שלם ממון סוף שמצריכים אותו לידו אחריהם, שהממון פורח מעליהם. והנושא אשה שלם שמים סוף שמוציאין ממנו בנים זכרים שמושיעין את ישראל בעת צרתם ומרבים תורה בישראל; צא ולמד מעמרם בן קהת ומבועז בן שלמון; ועליהם

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T. 845-352-7474 F. 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי חכמים מוסלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T. 525-55589-8756 F. 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובהתמדה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הנון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה. נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכר למצוות. 845.352.7474

הקודמות, ומה יש לה לתקן בזה שבאה עתה שוב פעם לעולם.

בנו החכם הצדיק רבי יעקב, היה מספר, כי הרבה פעמים נשלח על-ידי אביו לחכמים מסוימים כדי להורות להם באילו לימודים הם צריכים לעסוק יותר כדי לתקן את נשמותיהם, ואילו למודים מהתני"ך, מהתלמודים – הבלבלי והירושלמי – מהמדרשים, מהזהר הקדוש ומהאידרות שייכים לשורש נשמותיהם.

כבר סיפרנו על כך, כי הסבל בבבל מן השטפונות העזים שפקדו מדינה זו מפעם לפעם בעת עלות הפרת והחידקל על גדותיהם היה נורא מאד, ורששו רבים מיהודי בבל אשר נשאר בפרס ובחוסר כל.

זקני בגדד מספרים, כי לפעמים כאשר החלו מי הפרת לגאות ולשטוף במרוצתם שטחים עצומים, אנשים כבר נסו מבתיהם בבהלה, ורכוש יקר ירד לטמיון, היו נוכחים בפלא הגדול והנורא – כאשר הגיעו המים לשדותיו של רבנו, הסמוכים ונראים לנהר הפרת, היו נעצרים ונצבו כמו נד סביב!!!

במשך שנים רבות נתרבה כבוד שמים מדבר זה, ושם ה' נקדש בין גויי בבל.

אף החכם הצדיק רבי צדקה חוציץ מירושלים היה זוכר, כי בילדותו, כאשר גאו מי הפרת באופן מהביל, שלח רבנו את אחד מתלמידיו כדי לזרוק לתוך המים פתק קטן, אשר רשם בכתב-ידו: אך נגע הפתק במים – והם שבו לאחריהם, אל הנהר.

"מורשת אבות"

רצון". בן רגע החל רבנו לדרש בפסוק זה, ופרשו במאה ועשרים פרושים, שאזן לא שמעתם.

רבי עזרא נאלץ אז להמתין עם שאלתו ארבע שעות תמימות! בהן הרצה רבנו את דבריו.

סדר

כגדלותו של רבנו בכל מכמניה של תורת הנגלה כך היתה גדלותו בתורת הנסתר, עד שגדולי ישראל אמרו עליו, כי הוא יחיד בדורו בנתינותיה של חכמת הרז. ואכן מלבד חבריו המיוחדים לתורת הקבלה – שנקבצו בספרו "דעת ותבונה" ובקונטרסי "סוד ישירים", וכן בפרושו הגדול על הזהר הנקרא בשם "בניהו" – גם ספריו האחרים מלאים כולם בהקדמות ומבואות לחלק תורה זה.

אך למרות ידיעותיו המקיפות ועמקותו האין-סופית באלה, היה רבנו גורס כי לא כל אדם ראוי ללמוד את תורת הקבלה. וכל ימיו הזהיר, כי מקודם יש להשתדל היטב בתורת הנגלה, ורק לאחר מכן כאשר האדם מגיע לדרגות עליונות בש"ס ובפוסקים – הוא יכול להתחיל מתוך זהירות ובהכנה רבה בלמוד חלק תורה זה.

בחששו מהנאה יתרה התנזר בכל ימות הקיץ החמים מאכילת פרות טריים, ורק בראש-השנה, כאשר כבר עמדה להסתיים עונת בשולן של האבטיחים, היה טועם מהם כדי לברך עליהם ברכת "שהחינו".

בחדש אב, בזמן שהחום לוחט ביותר בבגדד, נהג להתענות ארבעה ימים: בערב-ראש-חדש, בחמשה לחדש – יום פטירתו של האריז"ל, בשבעה לחדש – יום פטירתו אמו, ושוב בתשעה באב. כמנהגו זה החזיק עד ליום מותו.

סדר

מתוך התעמקותו בתורת הרז הכיר רבנו בסוד הנשמות. הוא ידע להגיד לכל אדם את שרש נשמתו, כמה פעמים נתגלגלה נשמה זו בעולם הזה, בגופו של מי שכנה בפעמים

נאמר אשתך כגפן פורי: מה הגפן הזאת (פרי הגפן היין) מביאים אותה לפני המזון ואחרי המזון, כך היא זוכה ומזכה את בעלה הן בעולם הזה והן בעולם הבא. (מדה"ג)

לא תלין נבלתו – כשהנפש יצאה מן הגוף והגוף נשאר בלי רוח אסור לעזוב בלי קבורה, כי אפשר שהקב"ה גזר עליו מיד בגלגול אחר באותו יום שנפטר, כדי להיטיב לו. וכל זמן שלא נקבר הגוף אין הנשמה באה לפני הקב"ה ואינה יכולה להיות בנוף אחר בגלגול שני, כי אינם נותנים גוף אחר אל הנשמה עד שייקבר הראשון, ומשום זה אמרה תורה לא תלין נבלתו על עץ. (זהר אמור)

לא תחרוש בשור ובחמור יחדו – כי צד הקדושה נקרא שור וצד הטומאה נקרא חמור ולכן לא תעשם ערבוניא יחד משום שמעורר הסט"א להיתחבר יחד להרע לעולם ומי שמפריד אותם מרבה שלום בעולם; וכן המפריד צמר מפשתים. (זהר קדושים)

מעשה חכמים

על רבנו הבן איש חי יום הילולה יג' אלול

כחו של רבנו בדרוש היה למעלה מן השכל האנושי, הגאון הצדיק חכם סלמן מוצפי היה מספר מפיו של הגאון חסיד רבי עזרא כהן – שהיה בן-ביתו של רבנו – כי פעם אחת, כאשר נכנס לבית רבו כדי לשאלו דבר מה, פנה אליו רבנו בבקשה: "אנא, לפני שתשאל את שאלתך, אמור לפני איזה פסוק כדי שאוכל לדרשו ולפרשו לעילוי נשמתו של אבא מרי הצדיק, שהלילה – ז' באלול – הוא יום השנה לפטירתו.

רבי עזרא נענה לבקשת רבו, ובפיו נפל הפסוק: "פותח את ידך ומשביע לכל חי

הילולא דצדיקיא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
פז אלול	פז אלול	יד אלול	יג אלול	יב אלול	יא אלול	י אלול
רבי יהיא שניאור תלמיד חבר לבבא סאלי	רבי יוסי הגלילי	רבי יהושע פאלק מקעפמנא	רבי יוסף חיים הבן איש חי	רבי מנחם מנשה מח"ם אהבת חיים רבי שמוחה בונים מפשיסחא	רבי יעקב יודרה ליב לוי מראשי כולל ורשא בים רבי יעקב אעזר הבהן ממקובלי ירושלים	רבי יוסף יהושע קאריין ראב"ד ירושלים
שקיעה 7:03						שקיעה 7:13

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה